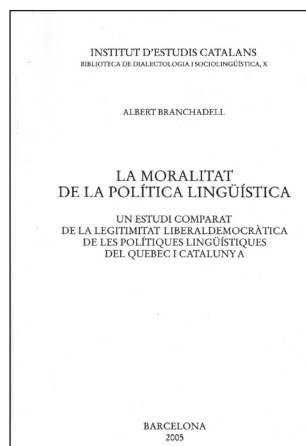

La moralitat de la política lingüística

Albert Branchadell
Barcelona: Institut d'Estudis
Catalans, 2005, 265 pàgines.
ISBN: 84-7283-818-8.

Autora
Montse Simó
Universitat de Barcelona

Aquest llibre és un treball de recerca sobre un tema tan de plena actualitat com són les polèmiques a l'entorn del català i la seva situació a Catalunya i a la resta de l'Estat. Albert Branchadell s'hi planteja fins a quin punt són moralment acceptables les polítiques lingüístiques que implementen els governs per protegir les llengües minoritàries. En un context de règims de liberaldemocràcia, on liberal s'entén com a protecció cap a les minories, i democràtica en el sentit de participació des de les característiques pròpies, es tracta d'aprofundir fins a quin punt els límits d'aquestes polítiques lingüístiques vulneren o no els drets dels individus, siguin o no membres d'aquesta minoria lingüística o com a col·lectiu en si. Es tracta de raonar envers el possible conflicte que hi ha entre la protecció de la llengua i el seu reconeixement públic, per una banda; i l'autonomia lingüística (entesa com la llibertat individual a utilitzar la llengua que cadascú vulgui) per l'altra.

L'autor desenvolupa al llarg dels diferents capítols tot l'entramat per acabar justificant aquesta pregunta i oferir la seva posició. En els primers capítols, descriu quina serà l'estructura de la monografia (que al mateix temps és la seva tesi doctoral), com també la metodologia que ha seguit. Més enllà d'això, fa un repàs bibliogràfic dels conceptes clau que ajuden a desenvolupar el seu objecte d'estudi i, amb més profunditat, exposa el seu model teòric particular, partint especialment de les propostes sobre el culturalisme liberal de

Kymlicka. La proposta del culturalisme liberal sosté com el proteccionisme cultural és normativament acceptable en una societat democràtica, sempre que no interfereixi en les llibertats individuals i col·lectives. A partir d'aquí s'incideix en els límits d'aquest proteccionisme, explicitat basant-se en dos tipus de proteccions/restriccions externes (aquelles que protegeixen la minoria dels impactes exteriors) i internes (protegir la minoria dels mateixos individus de la minoria: per exemple, que un individu decideixi no seguir les pràctiques tradicionals de la minoria). Aquest tipus de proteccionisme es dona en tres tipus de vessants, que van de més a menys nivell de protecció: des de la tolerància lingüística, passant per l'oficialitat i acabant per l'intervencionisme en el sector privat. Branchadell especialment s'ocupa d'aquests dos últims estadis del proteccionisme.

El rigorós suport empíric d'aquesta monografia comença a fer-se palès ja en el tercer capítol, on s'analitza els casos del Quebec i Catalunya. Es delimita el Canadà com a Estat que adopta més d'una llengua oficial i també fa el mateix el Quebec ("n-lingüisme al centre, n-lingüisme a les regions"); i a Espanya, on s'adopta una sola llengua oficial i a Catalunya se n'adopta més d'una, encara que difereixin en el seu grau d'oficialitat.

Ajudat per un capítol descriptiu (capítol 4), s'exposa la situació de partença de la llengua francesa en el cas del Quebec i del català en el cas de Catalunya, explicant quins són els problemes que van originar les polítiques de protecció i quines han estat aquestes "mesures" en forma de polítiques (capítol 5). Dins ja del capítol 6 s'analitzen les controvèrsies de l'aplicació d'aquestes legislacions en tres àmbits concrets: la primera tracta de l'oficialitat de la política lingüística a l'escola, la segona sobre l'obligació de saber català i francès per accedir a llocs de treball de l'administració pública i la tercera tracta de la controvèrsia, ja completament centrada en l'intervencionisme del sector privat, ocasionada per

l'increment de l'ús públic de les llengües minoritàries. Aquestes controvèrsies són àmpliament tractades a través de les resolucions judicials que han motivat l'aplicació de les lleis.

El capítol 7 contrasta com la teoria es va complint en diversos aspectes de les tres controvèrsies esmentades. I aquesta anàlisi no solament s'estudia en els límits de la moralitat, sinó que a més, es va més enllà plantejant les diferències en els graus de proteccionisme entre el Quebec i Catalunya. L'aportació de Branchadell no acaba aquí, sinó que, a més, corrobora el test en què es basa la jurisprudència d'ambdós països per classificar les mesures en permissibles i no permissibles. Pel que fa a l'intervencionisme en el sector privat, l'autor focalitza en un test de raonabilitat (centrat en avaluar si els objectius d'aquestes restriccions són legítims) i en segon terme, la seva proporcionalitat respecte a aquests objectius, és a dir, que hi hagi una relació raonable, coherent amb el fi perseguit. Amb aquest instrument és més senzill visualitzar realment els límits de les polítiques permissibles i d'aquelles que no ho són.

Finalment, el capítol 8 ja encapçala les conclusions destinades a verificar la teoria exposada en el capítol 2 i ara contrastada en els capítols 5, 6 i 7. En aquest capítol conclueix també es retorna a les preguntes que guien el fil de la investigació.

El llibre de Branchadell no sols serveix per discutir a fons com les polítiques lingüístiques que exerceixen aquestes "nacions minoritàries" traspassen o no els límits en una societat democràtica, sinó que a més, i encara que sigui de forma secundària, tracta altres temes que justificarien una altra tesi doctoral: aquestes polítiques fins quan s'han de mantenir, fins que s'hagi superat el perill de "desintegració literal" o de desavantatge en relació amb l'altra llengua majoritària? La legitimitat d'aquestes es veu afectada pel temps, però la seva permanència molts cops es veu justificada pel sentit d'unitat transmes.

Cal destacar com aquesta

obra ofereix legitimacions a les polítiques normatives lingüístiques del francès i del català. A més d'aquesta contribució, s'ha de subratllar l'aportació de Branchadell per l'estil comparatiu de l'obra, ja que no solament tracta els casos del Quebec i Catalunya, que són els analitzats amb més profunditat, sinó que també analitza els casos d'altres països que tenen més d'una llengua oficial, com són França o Suïssa, entre d'altres.

Cal fer notar que, admetent que hi hauria un canvi d'orientació, seria molt interessant comprovar si aquestes controvèrsies, bàsicament estudiades a nivell judicial, han generat ressò mediàtic i com els discursos de permissibilitat o no s'hi ha correspost.

Tot i que l'estil d'escriptura està especialment acurat, i que a més, nombroses argumentacions es complementen amb nomenclatures específiques de les

legislacions a què fan referència —cosa que en algun moment fa més feixuga la lectura per al públic no acadèmic—, l'estructura adoptada i la claredat en les argumentacions, engresquen i motiven en l'aprofundiment d'aquesta temàtica d'estudi.

